

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 11591 posała Grzegorza Płaczka z 25 sierpnia 2025 roku w sprawie planowanego wprowadzenia od 1 stycznia 2026 r. opłaty reprograficznej i jej wpływu na dostęp młodzieży i studentów do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

Opłaty zaproponowane w projekcie rozporządzenia w zdecydowanej większości przypadków będą wynosić **nie więcej niż 1% wartości urządzenia**, co oznacza marginalny wpływ na jego cenę końcową. Należy jednocześnie podkreślić, że wprowadzenie opłaty nie oznacza automatycznego wzrostu cen sprzętu, gdyż na ostateczną cenę wpływają różne czynniki, w tym m.in. polityka cenowa producentów i dystrybutorów, kursy walut, koszty importu, marże handlowe, podatki, transport, relacje popytu i podaży i inne. Podobne opłaty funkcjonują w prawie wszystkich państwach UE zarówno w bogatszych państwach zachodnich, jak i w państwach naszego regionu i w żadnym z nich nie odnotowuje się spowodowanych tym ograniczeń w dostępie społeczeństwa do usług cyfrowych czy nowoczesnych urządzeń elektronicznych.

Ad 2.

Projekt nie przewiduje automatycznych zwolnień z opłaty dla urządzeń kupowanych w ramach programów edukacyjnych i socjalnych. Należy jednak podkreślić, że poziom opłat – nieprzekraczający w praktyce 1% – jest na tyle niski, że nie wpłynie istotnie na ceny objętego nimi sprzętu. Należy podkreślić, że opłata ma charakter rekompensaty dla twórców z tytułu nieodpłatnego korzystania z ich twórczości, a nie dodatkowego podatku obciążającego edukację. Wpływy z tych opłat w Polsce od wielu lat należą do najniższych w Unii Europejskiej, ze szkodą dla polskich twórców i pozostałych uprawnionych, którzy mogą czuć się dyskryminowani względem uprawnionych z innych państw UE.

Ad 3.

Ministerstwo stoi na stanowisku, że przy przyjętym niskim poziomie opłat wpływ na sytuację uczniów i studentów nie będzie zauważalny. Co więcej, należy zaznaczyć, że opłaty te stanowią kompensatę strat, jakie uprawnieni z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych ponoszą wskutek tego, że do polskiego prawa autorskiego została wprowadzona instytucja tzw. dozwolonego użytku osobistego. Instytucja ta stanowi jedno z kluczowych ograniczeń i wyjątków od monopolu autorskiego przewidzianych w prawie autorskim. Jej podstawowym celem jest zapewnienie równowagi pomiędzy ochroną praw twórców a interesem społecznym polegającym na umożliwieniu obywatelom korzystania z chronionych utworów w sferze prywatnej bez konieczności uzyskiwania zezwolenia uprawnionych.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

W polskim systemie prawnym dozwolony użytek prywatny uregulowany został w art. 23 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 24). Zgodnie z tym przepisem bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. Własny użytek osobisty obejmuje korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg osób pozostających w związku osobistym – w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego.

Instytucja ta ma charakter wyjątku od ogólnej zasady wyłączności uprawnionego i jako taka podlega wykładni ścisłej. Jej zakresem nie jest objęte korzystanie o charakterze komercyjnym ani rozpowszechnianie utworu na większą skalę. W praktyce oznacza to możliwość sporządzania kopii utworów (np. muzyki, filmów, książek, artykułów) na własne potrzeby lub dla osób bliskich, przy czym nie jest dopuszczalne ich publiczne udostępnianie.

Regulacja ta pozostaje w ścisłym związku z przepisami prawa Unii Europejskiej, a w szczególności z art. 5 ust. 2 lit. b dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (tzw. dyrektywa InfoSoc). Przepis ten zezwala państwom członkowskim na ustanowienie wyjątku od prawa do zwielokrotniania utworów w zakresie sporządzania kopii na użytek prywatny, pod warunkiem zapewnienia twórcom „słusznej rekompensaty” (*fair compensation*). W polskim systemie prawnym odpowiednikiem tego mechanizmu jest system opłat z tytułu sprzedaży czystych nośników i urządzeń reprograficznych (art. 20 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych), które przekazywane są organizacjom zbiorowego zarządzania w celu dalszej redystrybucji na rzecz uprawnionych.

W konsekwencji, dozwolony użytek prywatny w połączeniu z systemem opłat pełni podwójną rolę:

- 1) chroni prawa jednostek do swobodnego korzystania z utworów w życiu codziennym, w ramach sfery prywatnej;
- 2) zabezpiecza interes twórców i pozostałych uprawnionych poprzez system wynagrodzeń kompensacyjnych zapewniający im rekompensatę za utracone możliwości eksploatacji rynkowej.

Brak aktualizacji rozporządzenia i tym samym dalszy brak należytej rekompensaty na rzecz twórców może być uznany za nieprawidłowe wdrożenie prawa UE. Alternatywnym rozwiązaniem wydaje się jedynie rezygnacja z dozwolonego użytku osobistego. Wówczas każdorazowe kopiowanie m.in. materiałów edukacyjnych wymagałoby uiszczania opłat indywidualnych, co byłoby znacznie większym obciążeniem dla obywateli niż obecnie projektowane rozwiązanie.

Ad 4.

Projekt w procesie legislacyjnym został poddany uzgodnieniom międzyresortowym. Ministerstwo Cyfryzacji poparło w pełni proponowane rozwiązania, natomiast Ministerstwo Edukacji Narodowej nie zgłosiło uwag do projektu. Oznacza to, że oba resorty, odpowiedzialne za obszary cyfryzacji i edukacji, nie dostrzegły zagrożeń dla dostępności nowoczesnych narzędzi edukacyjnych.

Ad 5.

Planowana opłata nie stanowi „podatku od edukacji”, lecz realizuje wspomniany wyżej mechanizm wynikający z dyrektywy 2001/29/WE. Opłata ta ma charakter rekompensaty dla twórców i innych uprawnionych z tytułu dozwolonego użytku prywatnego, który umożliwi kopiowanie utworów bez konieczności każdorazowego uzyskiwania zgody beneficjentów i ponoszenia opłat indywidualnych. Wprowadzenie tej opłaty jest zatem warunkiem

utrzymania prawa obywateli do swobodnego korzystania z utworów w celach edukacyjnych i kulturalnych. Ograniczenie jej wyłącznie do urzędzeń stricte multimedialnych nie odpowiadałoby współczesnym realiom technologicznym, w których także sprzęt edukacyjny (np. laptopy, tablety) umożliwia legalne kopiowanie utworów w zakresie użytku osobistego.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel